

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un nosaka XI pielikuma saturu"

COM(2006) 7 galīgā redakcija. — 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2006. gada 10. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2007. gada 22. februārī. Ziņotājs — GREIF kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 14. un 15. martā (14. marta sēdē), ar 163 balsīm par un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums.

1.1 EESK uzskata, ka jācenšas pēc iespējas ātrāk ieviest jaunu regulu par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, un tas nozīmē, ka tās īstenošanas regulai, kuras projekts ir izstrādāts, ir ātri jāstājas spēkā un ka ir jāvienojas par šajā atzinumā aplūkoto regulu, ar ko nosaka Regulas 883/2004 XI pielikuma saturu.

1.2 EESK saprot, ka neierobežotai vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanai, kas neļauj valsts likumdevējam aprobežoties tikai ar situāciju attiecīgās valsts sociālās nodrošināšanas jomā, būtu ārkārtīgi liela ietekme uz sociālās nodrošināšanas sistēmām.

1.3 EESK tādēļ atzīst, ka XI pielikumā jāizdara noteikti ieraksti par dalībvalstu īpašo situāciju, lai novērstu dalībvalstīs spēkā esošo noteikumu un Regulas 883/2004 pretrunas. Komiteja tomēr aicina nepieļaut pārmērību un, cik vien iespējams, ierobežot minēto ierakstu skaitu, kā arī to izdarīšanu pieļaut tikai tādā gadījumā, ja konkrētie ieraksti patiešām nepieciešami koordinēšanas noteikumu piemērošanai attiecīgajā dalībvalstī un ja tie atbilst proporcionalitātes principam.

1.4 EESK īpaši uzsver, ka koordinēšanas gaitā nedrīkst izrādīties, ka ieraksti XI pielikumā rada iedzīvotājiem nelabvēlīgu situāciju.

1.5 EESK uzskata, ka XI pielikumā veiktie ieraksti neradīs problēmas nedz apdrošinātajām personām, kas brīvi pārvietojas, nedz uzņēmumiem un iestādēm, kas atbildīgas par sociālo nodrošināšanu. Ar ierakstiem XI pielikumā nedrīkst likvidēt priekšrocības, ko koordinēšana sniedz personām, uz kurām attiecas iepriekš minētās regulas.

1.6 EESK atzinīgi vērtē visu iesaistīto pušu sekmīgo darbību noteikumu vienkāršošanā, kas ļāvuši ievērojami samazināt ierakstu skaitu XI pielikumā salīdzinājumā ar spēkā esošās

Regulas 1408/71 par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu VI pielikumu.

1.7 Lai iespējami ātri varētu piemērot pamatregulu, EESK aicina dalībvalstis jau tagad piešķirt par sociālo nodrošināšanu atbildīgajam iestādēm nepieciešamos personāla un tehniskos resursus, lai šāda ātra pārorientēšanās būtu iespējama.

2. Ievads un priekšlikuma regulai konteksts.

2.1 Pašreiz spēkā ir Regula (EEK) 1408/71 ("pamatregula"), ar kuru koordinē dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas, un tās "īstenošanas Regula" (EEK) 574/72, kuras vairākkārt ir grozītas un atjauninātas, kopš tās stājās spēkā pirms vairāk nekā 30 gadiem.

2.1.1 Pieņemot minētās regulas, tika veikti nepieciešamie pasākumi, lai personas, uz kurām tās attiecas un kuras ceļo, ilgstoši uzturas vai dzīvo citā dalībvalstī, nezaudētu tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Apdrošinātās personas, kas brīvi pārvietojas, nedrīkst mobilitātes dēļ nonākt nelabvēlīgākā situācijā, un attieksmei pret minētajām personām ir jābūt tādai pašai kā pret personām, kas brīvi nepārvietojas. Lai garantētu tiesību saglabāšanu, minētajās regulās ir noteikti koordinācijas principi, kā arī paredzēti dažādi noteikumi, kas atbilst dažādo sociālās nodrošināšanas jomu īpašajām prasībām.

2.2 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 883/2004, kas pieņemta jau 2004. gada 29. aprīlī, paredzēts aizstāt Regulu Nr. 1408/71.

2.2.1 Jaunās Regulas 883/2004 89. pants nosaka, ka tās īstenošanas kārtību noteiks ar citu regulu, kas aizstās pašreiz spēkā esošo īstenošanas Regulu 574/72. Minētās īstenošanas regulas projekts⁽¹⁾, kas tika publicēts 2006. gada 31. janvārī, pašreiz tiek apspriests Eiropas Parlamentā un Padomē, un par to tika pieņemts īpašs EESK atzinums⁽²⁾.

⁽¹⁾ OVC 318, 23.12.2006.

⁽²⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu", COM(2006) 16 galīgā redakcija — 2006/0006 (COD), ziņotājs — GREIF kgs, OV C 324, 30.12.2006.

2.2.2 Tikai pēc īstenošanas regulas stāšanās spēkā varēs piemērot Regulu 883/2004, tādējādi attiecinot uz tās lietotājiem daudzos tajā paredzētos vienkāršojumus, precizējumus un uzlabojumus sociālo tiesību koordinācijas jomā. Līdz tam joprojām bez ierobežojumiem ir spēkā Regula Nr. 1408/71 un tās īstenošanas Regula Nr. 574/72.

2.3 Saskaņā ar Regulas 883/2004 41. apsvērumu, "lai sekmētu koordinācijas noteikumu piemērošanu, jāpieņem īpaši noteikumi, kas atbilst valstu tiesību aktu īpatnībām". Un tieši minētie "īpašie noteikumi par dalībvalstu tiesību aktu piemērošanu", kas ir iekļauti Regulas 883/2004 XI pielikumā, tiek aplūkoti šajā atzinumā.

2.3.1 Pamatregulā 883/2004 iekļauti koordinēšanas pamatnoteikumi. Varētu teikt, ka īstenošanas regula ir pamatregulas "lietošanas pamācība" un tajā noregulēti pārsvarā administratīvi jautājumi. Lai nodrošinātu jauno koordinēšanas noteikumu netraucētu piemērošanu, Regulas 883/2004 XI pielikumā ir iekļauti īpaši noteikumi, kas atbilst dalībvalstu tiesiskā regulējuma īpatnībām.

2.3.2 XI pielikums ļauj novērst arī dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu un koordinēšanas noteikumu pretrunas. Atsevišķi dalībvalstīs spēkā esoši noteikumi drošības labad ir jāiekļauj XI pielikumā, lai tie nebūtu pretrunā koordinēšanas noteikumiem. Tādējādi XI pielikums nodrošinās valstu un Kopienas tiesību aktu vienmērīgu mijiedarbību, praksē koordinējot dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas.

2.4 Katrai dalībvalstij XI pielikumā būs veltīta īpaša sadaļa. Dažādo dalībvalstu ieraksti apjoma ziņā būs ļoti atšķirīgi, un tas ir atkarīgs no attiecīgajā valstī spēkā esošā tiesiskā regulējuma.

2.5 Kad 2004. gadā tika pieņemta jaunā Regulu par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 883/2004, XI pielikumā nebija vēl neviena ieraksta. Toreiz tika panākta vienošanās, ka minētā pielikuma saturs jānosaka, pieņemot vēl vienu regulu. Minētās regulas projekts tagad ir izstrādāts ⁽³⁾.

2.5.1 XI pielikums attiecas ne tikai uz Regulu 883/2004, bet arī uz tās īstenošanas regulu. Minētos trīs dokumentus nedrīkst aplūkot atsevišķi vienu no otra. Tāpēc arī Padomes Sociālo jautājumu darba grupa XI pielikuma saturu apspriež vienlaikus ar atbilstošo īstenošanas regulas saturu. Tātad abi Komisijas 2006. gada janvārī iesniegtie regulu projekti Padomē tiek apspriesti vienlaikus.

⁽³⁾ COM(2006) 7 galīgā redakcija.

2.5.2 Līdz īstenošanas regulas spēkā stāšanās brīdim Eiropas Parlamentam un Padomei jānosaka XI pielikuma saturs. Tādējādi XI pielikuma satura galīgā apstiprināšana ir vēl viens priekšnosacījums, lai sāktu piemērot jaunus noteikumus par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. Šajā atzinumā aplūkotās regulas juridisko pamatu veido EK Līguma 42. un 308. pants. Tātad, lai tā stātos spēkā, Padomē tā jāpieņem vienbalsīgi, kā arī jāpieņem Eiropas Parlamenta koplēmuma procedūra.

2.6 Komisija 2006. gada 24. janvārī iesniedza priekšlikumu, kas paredz grozīt dažus Regulas 883/2004 punktus un nosaka XI pielikuma saturu. Minētais priekšlikums ir izstrādāts pēc apspriešanās ar dalībvalstīm. Atsevišķu Regulas 883/2004 (tā gan vēl netiek piemērota) punktu grozījumi izskaidrojami ar faktu, ka noteikti jautājumi, kurus ierakstu formā dalībvalstis pieprasīja iekļaut XI pielikumā, izrādījās horizontāli jautājumi, kas jāregulē visās dalībvalstīs. Veicot minētos grozījumus pamatregulā, XI pielikumā nebūs jāiekļauj vairāku dalībvalstu vienāda satura ieraksti.

3. EESK vispārīgas un īpašas piezīmes.

3.1 Jaunie dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanas noteikumi vairākos EESK atzinumos jau ir novērtēti atzinīgi kā svarīgs solis, lai uzlabotu personu pārvietošanās brīvību Eiropas Savienībā, un Komiteja ir paudusi gandarījumu par regulas subjektu loka un darbības jomas paplašināšanu, kā arī vienkāršojumiem salīdzinājumā ar pašreiz spēkā esošajiem noteikumiem un par visiem pasākumiem, lai uzlabotu sociālās nodrošināšanas iestāžu sadarbību.

3.1.1 EESK uzskata, ka jācenšas iespējami nekavējoties ieviest jauno regulu par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, un tas nozīmē, ka tās īstenošanas regulai, kuras projekts ir izstrādāts, ir ātri jāstājas spēkā un ka jāvienojas par šajā atzinumā aplūkotā XI pielikuma saturu. Tāpēc EESK aicina visas iesaistītās puses pēc iespējas ātrāk uzsākt sagatavotā īstenošanas regulas projekta, kā arī šajā atzinumā aplūkotās regulas, ar ko nosaka XI pielikuma saturu, izskatīšanu ⁽⁴⁾.

3.1.2 Atzinumā par minēto īstenošanas regulu EESK arī norādīja, ka noteiktais termiņš no īstenošanas regulas galīgās pieņemšanas līdz tās spēkā stāšanās brīdim nekādā gadījumā nedrīkst būt garāks nekā Komisijas izstrādātajā projektā paredzētie seši mēneši ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Pēdējo reizi šāds aicinājums izteikts arī EESK atzinumā par tematu "Darba ņēmēju un pašnodarbināto sociālais nodrošinājums" (ziņotājs — RODRÍGUEZ GARÇA-CARO kgs), OV C 24, 31.01.2006., kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumā par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu", COM(2006) 16 galīgā redakcija — 2006/0006 (COD), ziņotājs — GREIF kgs., OV C 324, 30.12.2006.

⁽⁵⁾ OV C 324, 30.12.2006., ziņotājs — GREIF kgs, 4.4.1. punkts.

3.2 Dalībvalstis var pieprasīt izdarīt ierakstus XI pielikumā, lai tām būtiski noteikumi arī turpmāk būtu spēkā. Minētā nepieciešamība izskaidrojama ar faktu, ka Regulā 883/2004 paredzēta visaptveroša vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana, nosakot, ka visi fakti un notikumi, kuriem ir tiesiskas sekas sociālās nodrošināšanas jomā un kuri notikuši kādā dalībvalstī, ir jāņem vērā citā dalībvalstī tā, it kā tie būtu notikuši tās teritorijā ⁽⁶⁾.

3.2.1 Vienlīdzīga attieksme pret faktiem nozīmē, ka, piemēram, pensijas saņemšanai no vienas dalībvalsts sociālās nodrošināšanas iestādes ir tādas pašas tiesiskās sekas kā pensijas saņemšanai citā dalībvalstī. Un ja, piemēram, pēc nelaimes gadījuma vienā dalībvalstī tiek izmaksāta invaliditātes pensija, tad tā jāpiešķir arī pēc nelaimes gadījuma citā dalībvalstī.

3.2.2 Eiropas Kopienu Tiesa līdz šim gandrīz vienmēr lēmusi par visaptverošu vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanu, lai nodrošinātu migrējošo darba ņēmēju aizsardzību. Regulā 1408/71, kas tiek pašreiz piemērota, vispārējs vienlīdzīgas attieksmes princips nav nostiprināts, bet ir skaidri norādīti tikai daži gadījumi, kad tas jāpiemēro. Gadījumi, kuri minētajā regulā nav skaidri atrunāti, bieži bija jāizskata Eiropas Kopienu Tiesā. Tā, piemēram, atzina, ka nav pieļaujams, ka bāreņu pensijas saņemšanas laiks karadienesta gadījumā tiek pagarināts tikai tad, ja persona dienē attiecīgajā valstī ⁽⁷⁾, vai ka invaliditātes laiks, aprēķinot vecuma pensiju, tiek ņemts vērā tikai tad, ja uz attiecīgo personu, iestājoties darba nespējai, attiecas attiecīgās valsts tiesību normas ⁽⁸⁾.

3.2.3 EESK saprot, ka neierobežotai vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanai, kas neļauj valsts likumdevējam aprobežoties tikai ar norisēm attiecīgās valsts sociālās nodrošināšanas jomā, būtu ārkārtīgi liela ietekme uz sociālās nodrošināšanas sistēmām. Arī Regulas 883/2004 9.–12. apsvērumus liecina par to, ka vienlīdzīgas attieksmes princips tiek ierobežots. Piemēram, jānodrošina, "lai faktu vai notikumu pielīdzināšanas princips neizraisītu objektīvi nepamatotus rezultātus vai viena veida pabalstu pārklāšanos vienā un tajā pašā laikposmā" (12. apsvērumā). Un 11. apsvērumā paredzēts, ka to faktu un notikumu pielīdzināšana, kas notikuši kādā dalībvalstī, nekādā gadījumā nevar padarīt citu valsti kompetentu vai tās tiesību aktus piemērojamus.

3.2.4 Lai novērstu vienlīdzīgas attieksmes negatīvās sekas, pamatregulā 883/2004 tika iekļauti horizontāli izņēmuma noteikumi, kas attiecas uz vairākām dalībvalstīm. Konkrētas

⁽⁶⁾ Skatīt Regulas 883/2004 5. pantu.

"Vienlīdzīga attieksme pret pabalstiem, ienākumiem, faktiem vai notikumiem.

"Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, ņemot vērā izklāstītos īpašos īstenošanas noteikumus, piemēro šādus noteikumus:

a) ja saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem sociālā nodrošinājuma pabalstu un citu ienākumu saņemšanai ir zināmas tiesiskas sekas, minēto tiesību aktu attiecīgie noteikumi attiecas arī uz tādu līdzvērtīgu pabalstu saņemšanu, kas iegūti saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, vai uz ienākumiem, kas gūti citā dalībvalstī;

b) ja saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem tiesiskas sekas saistās ar noteiktu faktu vai notikumu gadījumiem, minētā dalībvalsts ņem vērā līdzīgus faktus vai notikumus, kas notikuši jebkurā no dalībvalstīm, tā, it kā tie būtu notikuši tās teritorijā."

⁽⁷⁾ Lieta C-131/96, *Mora Romero*, [1997], I-3676.

⁽⁸⁾ Lietas C-45/92 un C-46/92, *Lepore un Scamuffa*, [1995], I-6497.

negatīvas sekas, kas izpaužas kādas dalībvalsts sistēmā, var novērst, izdarot ierakstus XI pielikumā.

3.3 XI pielikuma saturu nosaka dalībvalstis. Tās nevar valsts līmenī pieņemt vai atstāt spēkā atsevišķus noteikumus īpašām situācijām, jo pastāv iespēja, ka tie būs pretrunā Regulas 883/2004 noteikumiem. Tāpēc ir paredzēts XI pielikums, kurā daži regulas punkti pielāgoti situācijai konkrētās dalībvalstīs, tādējādi nodrošinot netraucētu regulas piemērošanu attiecīgajās valstīs.

3.3.1 Ņemot vērā faktu, ka XI pielikumā, iespējams, tiks veikti daudzi ieraksti, tam būs izšķiroša nozīme, lai Regula 883/2004 stātos spēkā. Komiteja atzīst, ka daži ieraksti ir nepieciešami, tomēr aicina nepieļaut pārmērību un, cik vien iespējams, ierobežot minēto ierakstu skaitu. Tie pieļaujami tikai tādā gadījumā, ja tie patiešām nepieciešami koordinēšanas noteikumu piemērošanai attiecīgajā dalībvalstī un ja tie atbilst proporcionalitātes principam. EESK īpaši uzsver, ka koordinēšanas gaitā nedrīkst izrādīties, ka ieraksti XI pielikumā rada iedzīvotājiem nelabvēlīgu situāciju.

3.3.2 EESK apzinās minētajā procesā atrisināmo jautājumu sarežģītību, taču, neraugoties uz to, aicina nepieļaut, ka kādu atsevišķu interešu īstenošana turpmāk kavē jaunās koordinēšanas regulas piemērošanu, it īpaši ņemot vērā faktu, ka Padomē tā jāpieņem vienbalsīgi, kā arī jāpiemēro Eiropas Parlamenta koplēmuma procedūra.

3.4 Jau Regulas 883/2004 apspriešanas gaitā dalībvalstis tika lūgtas iesniegt priekšlikumus, kā nodrošināt atsevišķo tiesību normu netraucētu piemērošanu. Dalībvalstis iesniedza aptuveni 150 priekšlikumus par ierakstiem, kas jāiekļauj XI pielikumā. Komisijas dienesti izvērtēja priekšlikumus un apsprieda tos ar attiecīgo dalībvalstu amatpersonām. Visbeidzot aptuveni 50 priekšlikumi tika pieņemti un iekļauti XI pielikumā. Tādā veidā tika izstrādāts šajā atzinumā aplūkotā Komisijas priekšlikuma saturs. Padomes Sociālo jautājumu darba grupā pašreiz notiek XI pielikumā izdarīto ierakstu pēdējā pārbaude, kā arī atbilstošo īstenošanas regulas nodaļu apspriešana.

3.4.1 Ņemot vērā faktu, ka jautājumi, kas skar atsevišķo dalībvalstu sociālo tiesību jomu, ir ļoti sarežģīti, EESK nepaudīs viedokli par katru no XI pielikumā izdarītajiem ierakstiem. EESK ir ar tiem iepazinies un uzskata, ka tie neradīs problēmas nedz apdrošinātajām personām, kas brīvi pārvietojas, nedz uzņēmumiem un iestādēm, kas atbildīgas par sociālo nodrošināšanu.

3.5 Arī fakts, ka lielākā daļa ierakstu netika iekļauti XI pielikumā, ir saprotams. Daži pieprasījumi netika uzskatīti par atbilstošiem, lai tos iekļautu pielikumā, tāpēc ka tie nebija vajadzīgi vai savienojami ar Regulu Nr. 883/2004. Pamatojoties uz dažiem citiem pieprasījumiem izdarīt ierakstu XI pielikumā, tika izstrādāti priekšlikumi par grozījumiem Regulā 883/2004. Tie ir vispārīga rakstura priekšlikumi, kas neattiecas konkrēti uz kādu no dalībvalstīm.

3.5.1 Minētie priekšlikumi grozījumiem Regulā 883/2004, kas iekļauti arī aplūkojamās regulas projektā, ļāva novērst to, ka XI pielikumā pēc dažādu dalībvalstu pieprasījuma tiktu izdarīti vairāki līdzīgi ieraksti. Tādējādi XI pielikums ir īsāks un regula kopumā ir pārskatāmāka.

3.5.2 Kā horizontālo jautājumu apkopošanas piemērs jāmin izstrādātā regulas projekta 1. pants. Tajā paredzētie precizējumi attiecas uz vairākām dalībvalstīm, un tāpēc netika veikti daudzi ieraksti XI pielikumā, bet gan atbilstoši grozījumi pašā Regulā 883/2004.

3.5.2.1 Ar 1. panta 1. punktu tiek veikti grozījumi Regulas 883/2004 14. pantā "Brīvprātīgā apdrošināšana vai fakultatīvi turpināmā apdrošināšana". Pateicoties minētajam jaunajam punktam, visas dalībvalstis to tiesību aktos var noteikt, ka to sociālās nodrošināšanas sistēmās, kurās brīvprātīga apdrošināšana pieļaujama, ja personai ir dzīvesvieta vai tā bijusi nodarbināta attiecīgajā valstī, brīvprātīga apdrošināšana ir iespējama tikai tad, ja attiecīgā persona jau kādreiz attiecīgajā valstī strādājusi un tāpēc bijusi apdrošināta šīs valsts sistēmā. Ja šāds izņēmums netiktu paredzēts, visi tie, kas dzīvojuši vai strādājuši jebkur ES, varētu izmantot brīvprātīgo apdrošināšanu šajā dalībvalstī, pamatojoties uz visaptverošo vienlīdzīgas attieksmes principu, kas nostiprināts Regulas 883/2004 5. pantā. Tā kā dažu valstu tiesību aktos paredzēti patiešām izdevīgi brīvprātīgās apdrošināšanas noteikumi, to neierobežota izmantošana zināmos apstākļos varētu minēto dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmas līdzsvaru, tādējādi radot ievērojamas problēmas šajā valstī apdrošinātajām personām. Tāpēc tika panākta vienošanās, ka visas dalībvalstis var noteikt, ka brīvprātīgās apdrošināšanas priekšnoteikums ir fakts, ka persona attiecīgajā dalībvalstī jau iepriekš bijusi nodarbināta.

3.5.2.2 Ar 1. panta 3. punktu tiek grozīts Regulas 883/2004 52. pants "Pabalstu piešķiršana".

Tajā tiek noteikts, kādos gadījumos, nosakot pabalstu apmēru, visās dalībvalstīs (transversāli) netiek pielietota tā dēvētā *Pro-Rata-Temporis* metode ⁽⁹⁾.

— Visos gadījumos mērķis ir panākt, lai personas, kas brīvi pārvietojas, kopumā nenonāktu sliktākā situācijā nekā personas, kas to nedara.

⁽⁹⁾ Piemērojot "*pro rata temporis*" (proporcionalitātes) metodi, personas pensijas daļa, ko tā saņem izcelsmes valstī, tiek aprēķināta, veicot proporcionālu aprēķinu. Vispirms tiek veikts teorētisks aprēķins, pieņemot, ka attiecīgā persona visus apdrošināšanas perioda gadus pavadījusi izcelsmes valstī. Pēc tam tiek aprēķināta izcelsmes valstī piešķirtā pensijas daļa, kas ir tā minētās teorētiskās pensijas procentuālā daļa, kas atbilst šajā valstī nodzīvotā apdrošināšanas perioda daļai no visa apdrošināšanas perioda. Taču ir gadījumi, kad pabalsts, kas aprēķināts, pamatojoties tikai uz izcelsmes valstī nodzīvoto apdrošināšanas periodu (neatkarīgais pabalsts), vienmēr ir lielāks nekā pabalsts, kas aprēķināts, izmantojot proporcionalitātes metodi. Minētie gadījumi minēti VIII pielikumā. Šajos gadījumos kompetentā iestāde var atteikties no proporcionālā pabalsta aprēķināšanas.

— Šeit gan jāpiebilst, ka Komisijas iesniegtā priekšlikuma teksts izskatīšanas gaitā Padomē tika pārstrādāts.

— Saskaņā ar pagaidu vienošanos, kas pašreiz panākta Padomē, tajās sistēmās, kurās, aprēķinot pensijas lielumu, laika periodiem nav nozīmes, *Pro-Rata-Temporis* aprēķins nav jāveic, ja tās minētas Regulas 883/2004 VIII pielikumā.

— Tas attiecas arī uz pensiju sistēmām, kurās pensijas lielums ir tieši atkarīgs no veikto iemaksu lieluma un kuras minētas Komisijas dokumenta sākotnējā versijā.

3.5.3 Priekšlikumā īstenošanas regulai ņemtas vērā arī citi horizontāli temati. Tie galvenokārt ir tehniska rakstura priekšlikumi. Tādējādi XI pielikumā veiktie ieraksti attieksies uz atsevišķās dalībvalstīs īstenotiem īpašiem pasākumiem.

3.6 EESK atzinīgi vērtē visu iesaistīto pušu sekmīgo darbību noteikumu vienkāršošanā, kas ļāvusi ievērojami samazināt ierakstu skaitu XI pielikumā salīdzinājumā ar spēkā esošās Regulas 1408/71 par dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu VI pielikumu.

3.6.1 Ņemot vērā iepriekš teikto, turpmāk, it īpaši gadījumos, kad tiek pieprasīts veikt ierakstus XI pielikumā (piemēram, ja pievienošanās procesa gaitā to darīs Rumānija un Bulgārija), būtu lietderīgi apsvērt, vai tie nav horizontāli jautājumi, kurus būtu lietderīgi noregulēt pamatregulā vai īstenošanas regulā, saskaņojot tos ar jau izveidoto kārtību.

Tas attiecas, piemēram, uz aizsardzības klauzulām, kuras pastāv daudzu dalībvalstu aprūpes sistēmās, lai palīdzētu personām, kuru situācija sociālās nodrošināšanas jomā ir pasliktinājusies politisku vai reliģiozu iemeslu, vai arī viņu izcelšanās dēļ ⁽¹⁰⁾, kā arī uz īpašiem noteikumiem, kas attiecas uz karā cietušajiem, bijušajiem karagūstekņiem, noziegumos cietušajiem, terorisma upuriem vai personām, kuras kādreiz cietušas no totalitāriem režīmiem. Šādas aizsardzības klauzulas, kas garantē sociālo nodrošinājumu vai kompensāciju izmaksu īpašu personu grupām, parasti nav iekļautas sociālās nodrošināšanas sistēmā. Tāpēc arī par minētajiem gadījumiem pamatregulā būtu lietderīgi paredzēt atbilstošu pantu, kas attiecas uz visām dalībvalstīm, lai regulā vispār nebūtu iekļauti šādi noteikumi, kas paredz valsts pabalstu vai kompensāciju izmaksu, kas gan nav paredzēta sociālās nodrošināšanas sistēmā.

⁽¹⁰⁾ Skatīt XI pielikuma 5. ierakstu (Austrija).

3.6.2 EESK arī lūdz dalībvalstu ekspertiem rūpīgi pārbaudīt savu valstu tiesību aktus saistībā ar jaunajiem koordinēšanas noteikumiem. Ja nepieciešams, jānorāda, ka XI pielikumā jāizdara ieraksti par visiem gadījumiem, kas varētu radīt problēmas, kuras kavētu Regulas 883/2004 piemērošanu. Ja valstu tiesiskais regulējums sociālās drošības jomā neatbilst koordinēšanas noteikumiem, tas, iespējams, bieži būs iemesls, lai vērstos ar prasību Eiropas Kopienas Tiesā.

4. Papildu piezīmes par koordinēšanu.

4.1 Pārrobežu mobilitāte Eiropā ir viens no svarīgākajiem jautājumiem ES darba programmā. Efektīva koordinācija sociālās nodrošināšanas jomā būtiski ietekmē ES iedzīvotāju mobilitāti. Viņi pamatoti cer, ka Kopienas sadarbība minētajā jomā viņiem sniegs praktiskas priekšrocības.

4.2 EESK uzskata, ka Komisijai un dalībvalstīm tāpēc jāpastiprina pasākumi, lai visus iespējamus regulas izmantotājus labāk iepazīstinātu ar sociālo nodrošināšanas sistēmu koordinēšanas nosacījumiem un priekšrocībām. Lai to paveiktu, pēc Komitejas domām, nekavējoties jāveic visi nepieciešamie sagatavošanas darbi. Jāuzlabo pastāvošie konsultatīvie instrumenti mobilitātes jautājumos ⁽¹⁾, par kuriem iedzīvotāji ir jāinformē.

Briselē, 2007. gada 14. martā

4.3 Tāpēc EESK arī norādīja, ka personāls, kas strādā par sociālo nodrošināšanu atbildīgajās iestādēs, savlaicīgi jāinformē par jaunajiem noteikumiem un visiem ar tiem saistītajiem pasākumiem. Dalībvalstīs obligāti jāveic personāla atbilstoša izglītšana un apmācība.

4.4 Lai pēc iespējas ātrāk varētu piemērot pamatregulu, EESK aicina dalībvalstis jau tagad piešķirt par sociālo nodrošināšanu atbildīgajām iestādēm nepieciešamos personāla un tehniskos resursus, lai šāda ātra pārorientēšanās būtu iespējama. Pastāvošie iesaistīto personu un izmantotāju instrumentu valsts līmenī — īpaši pastāvošie TRESS tīkli, kas dalībvalstu līmenī apvieno ieinteresētās un iesaistītās puses ⁽¹²⁾ — ir jāizmanto, lai atbilstoši novērtētu minētās regulas praktisko piemērošanu atsevišķās dalībvalstīs pēc tam, kad tā būs stājusies spēkā.

4.5 EESK uzskata, ka tai ir jā sagatavo īpašs atzinums par jautājumiem, kas skar koordinēšanas noteikumu praktisko piemērošanu. Tajā īpaši jāizvērtē, cik plaši iedzīvotāji patiešām arī var izmantot priekšrocības (tajā skaitā arī veselības apdrošināšanas karti), kuras bija paredzēts radīt pārrobežu mobilitātes jomā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Skatīt arī: *The Community provisions on social security — Your rights when moving within the European Union*: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25; kā arī MISOC (Research Centre for Micro-social Change) datu banku par dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmām: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/misoc_en.htm

⁽¹²⁾ *Training and Reporting on European Social Security* (Apmācība un ziņojumi par sociālo nodrošināšanu Eiropā), (skatīt arī: www.tress-network.org/).